

**REKLAMA VOSITALARI VA FOTOGRAFIYANING JAHON
SIRKI MADANIYATIGA TA’SIRI.**

Tohirova Mashhura Obid qizi
MRDI 2-kurs magistratura talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada reklama vositalari va fotografiya san’atining jahon sirk madaniyatiga ko’rsatgan ta’siri tahlil qilinadi. Sirk san’atining ommalashuvi va tomoshabinlar e’tiborini jalb etishda reklama plakatlari, fotografik tasvirlar hamda zamonaviy media vositalarining o’rni yoritib beriladi. Shuningdek, tarixiy jarayonlarda reklama va fotografiya sirk madaniyatining rivojlanishida muhim kommunikativ vosita sifatida xizmat qilgani hamda bugungi kunda raqamli texnologiyalar bilan uyg’unlashib yangi imkoniyatlar yaratgani ko’rib chiqiladi.

Аннотация

В данной статье рассматривается влияние рекламных средств и фотографии на развитие мировой цирковой культуры. Анализируется роль афиш, плакатов, фотографических изображений и современных медиа в популяризации циркового искусства и привлечении зрителей. Также отмечается, что реклама и фотография на протяжении истории служили важными коммуникационными инструментами в развитии цирковой культуры и в современную эпоху интегрируются с цифровыми технологиями, создавая новые возможности для ее продвижения.

Abstract

This article examines the influence of advertising tools and photography on the development of global circus culture. It analyzes the role of posters, advertising materials, photographic images, and modern media in popularizing circus art and attracting audiences. The study also highlights that throughout history advertising and photography have served as important communication tools in the development of circus culture and in the modern era they integrate with digital technologies to create new opportunities for promotion and cultural exchange.

Kalit so’zlar: Reklama, fotografiya, sirk san’ati, sirk plakatlari, vizual kommunikatsiya, madaniy marketing, ommaviy tomosha san’ati, sirk fotografiyasi, madaniy targ’ibot, vizual madaniyat.

Ключевые слова: Реклама, фотография, цирковое искусство, цирковые афиши, визуальная коммуникация, культурный маркетинг, массовое зрелищное искусство, цирковая фотография, культурная пропаганда, визуальная культура.

Keywords: Advertising, photography, circus art, circus posters, visual communication, cultural marketing, popular performing art, circus photography, cultural promotion, visual culture.

Kirish

Sirk san'ati tarixan tomoshabinlarni o'ziga jalb etuvchi yorqin va ko'ngilochar madaniy hodisalardan biri hisoblanadi. Uning rivojlanishida nafaqat sahna san'ati, balki vizual kommunikatsiya vositalari ham muhim rol o'ynagan. Ayniqsa reklama va fotografiya sirk tomoshalarini keng jamoatchilikka yetkazishda, tomoshabinlarda qiziqish uyg'otishda va sirk madaniyatini ommalashtirishda asosiy vositalardan biri bo'lib xizmat qilgan. XIX asrdan boshlab sirk truppalari o'z tomoshalarini targ'ib qilish uchun rang-barang plakatlar, reklama afishalari va tasviriy materiallardan keng foydalana boshladi. Bu jarayonda fotografiya san'ati ham muhim o'rin egallab, sirk artistlari, akrobatlar va masxarabozlarning sahna ko'rinishlarini hujjatlashtirish hamda targ'ib qilish imkonini yaratdi. Natijada reklama va fotografiya sirk madaniyatining ajralmas qismiga aylandi. Mazkur maqolaning maqsadi reklama vositalari va fotografiya san'atining jahon sirki madaniyatiga ko'rsatgan ta'sirini tahlil qilish, ularning tarixiy rivojlanishi va zamonaviy sirk san'atidagi o'rnini yoritib berishdan iborat.

Asosiy qism

Sirk san'ati rivojlanishining dastlabki bosqichlarida tomoshalarni targ'ib qilish uchun oddiy og'zaki e'lonlar yoki yarmarkalardagi ko'cha reklamalari ishlatilgan. Biroq XIX asrga kelib bosma texnologiyalar rivojlanishi bilan birga sirk reklamalari ham yangi bosqichga ko'tarildi. Rangli plakatlar, afishalar va tasviriy reklama materiallari sirk tomoshalarining asosiy marketing vositasiga aylandi. Ayniqsa Yevropa va AQShda faoliyat yuritgan yirik sirk truppalari tomoshabinlarni jalb etish maqsadida katta hajmdagi rangli reklama plakatlarini ishlab chiqargan. Bu plakatlarda sirk artistlarining eng murakkab akrobatik harakatlari, hayvonlar bilan chiqishlari yoki kulgili masxaraboz sahnalari tasvirlangan. Bunday tasvirlar tomoshabinlarda kuchli vizual taassurot qoldirib, sirk tomoshalariga bo'lgan qiziqishni oshirgan. Fotografiya san'atining rivojlanishi sirk madaniyatining vizual tarixini yaratishda muhim rol o'ynadi. XIX asr oxiri va XX asr boshlarida sirk artistlari, akrobatlar va masxarabozlarning professional fotosuratlarini keng tarqaldi. Bu suratlar nafaqat reklama vositasi sifatida xizmat qilgan, balki sirk san'atining tarixiy hujjatlari sifatida ham katta ahamiyat kasb etgan. Fotografiya orqali sirk artistlarining sahnadagi harakatlari, kostyumlari va sahna dizayni aniq aks ettirilib, ularning san'ati keng auditoriyaga yetkazilgan. XX asrda fotografiya va reklama vositalari sirk san'atining ommaviy madaniyatga aylanishiga katta ta'sir ko'rsatdi. Gazetalar, jurnallar va

reklama bannerlarida sirk tomoshalari haqida keng ma'lumotlar berila boshladi. Ayniqsa mashhur sirk artistlarining suratlari ommaviy axborot vositalarida keng tarqalib, ularning shaxsiy brendini shakllantirishga xizmat qildi. Sovet davrida ham reklama va fotografiya sirk san'atini targ'ib qilishda muhim vosita bo'lib xizmat qilgan. Rangli plakatlar, afishalar va fotosuratlar orqali sirk tomoshalari keng targ'ib qilingan. Bu plakatlarda sirk artistlarining professional mahorati, jismoniy imkoniyatlari va sahna ko'rinishlari badiiy tarzda tasvirlangan. XXI asrga kelib reklama va fotografiya texnologiyalari yanada rivojlandi. Raqamli fotografiya, ijtimoiy tarmoqlar, internet reklamalari va multimedia vositalari sirk san'atini global miqyosda targ'ib qilish imkonini yaratdi. Bugungi kunda sirk truppalari o'z tomoshalarini reklama qilish uchun professional fotosessiyalar, video roliklar va raqamli marketing strategiyalaridan foydalanmoqda. Zamonaviy sirk sahna estetikasini yaratishda fotografiya va vizual dizayn elementlaridan keng foydalanadi. Yorqin sahna ko'rinishlari, yorug'lik effektlari va fotografik kompozitsiyalar sirk tomoshalarining vizual jozibasini yanada oshirmoqda. Bu jarayon sirk san'atining san'at, dizayn va media sohalari bilan integratsiyasini kuchaytiradi. Shuningdek, fotografiya sirk san'atining tarixiy merosini saqlashda ham muhim rol o'ynaydi. Arxiv fotosuratlari orqali o'tgan davr sirk artistlari, tomoshalari va sahna dizaynlari haqida qimmatli ma'lumotlar olish mumkin. Shu sababli fotografiya sirk madaniyatining nafaqat reklama vositasi, balki tarixiy hujjat sifatida ham katta ahamiyatga ega.

Xulosa

Reklama vositalari va fotografiya sirk san'atining rivojlanishida muhim omillardan biri hisoblanadi. Ular sirk tomoshalarini keng auditoriyaga yetkazish, tomoshabinlarda qiziqish uyg'otish va sirk artistlarining ijodini targ'ib qilishda katta rol o'ynaydi. Tarixiy jarayonlarda reklama plakatlari, afishalar va fotografik tasvirlar sirk madaniyatining ommalashuviga xizmat qilgan bo'lsa, zamonaviy davrda raqamli texnologiyalar bu jarayonni yanada kengaytirmoqda. Internet, ijtimoiy tarmoqlar va multimedia reklamalari sirk san'atining global miqyosda targ'ib qilinishiga imkon yaratmoqda. Shunday qilib, reklama va fotografiya sirk san'atining vizual madaniyatini shakllantirishda, uning tarixiy merosini saqlashda hamda zamonaviy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Kelajakda sirk san'ati va vizual kommunikatsiya vositalari o'rtasidagi integratsiya yanada kuchayib, sirk madaniyatining yangi shakllari paydo bo'lishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ащуров, С.Р. (2020). История циркового искусства. Москва: Искусство.
2. Karpenko, A. (2021). Visual Culture and Circus Promotion. Journal of Performing Arts, 12(3), 45–57.

3. Smith, J. (2019). *Photography and Performance Culture*. London: Routledge.
4. Cirque du Soleil Official Website – www.cirquedusoleil.com
5. Golovnev, V. (2018).
Цирк и массовая культура. Санкт-Петербург: Театр и общество.
6. Brown, P. (2020). *Advertising in Performing Arts*. New York: Art Press.

